

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

The Development of Professional Skills Training Course by Implementing Participatory Learning

ปาริชาติ บัวเจริญ^{1*} นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตน์กุล² และ รัตนาภรณ์ คำสอน²

Parichat Buacharoen^{1*} NoparatTechapunratanakul² and Rattanakarn Khomson²

¹อาจารย์ประจำ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 53000

²อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 53000

^{1*}Lecturer in Science Faculty, Rajmangala University of Technology Lanna, Huaykaew Rd, Mueang Chiang Mai Thailand 53000

²Lecturer in Science Faculty, Rajmangala University of Technology Lanna, Huaykaew Rd, Mueang Chiang Mai Thailand 53000

*Corresponding author, E mail: panu_mas9@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาบริบท ความต้องการและความคาดหวังด้านอาชีพของเยาวชนและชุมชน 2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 229 คน โรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ แบบบันทึก แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม และ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ สำหรับแบบทดสอบจำนวน 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.78 - 0.86 ค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.31-0.74 และ ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.35-0.88 สถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีโดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพและการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และทราบปัญหา ทุนเดิม และศักยภาพด้านต่าง ๆ ในชุมชน ระยะที่ 2 ประกอบด้วย กิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และระยะที่ 3 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร และกิจกรรมเวทีคืนหลักสูตรสู่ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่น และโรงเรียน มีความต้องการพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านอิเล็กทรอนิกส์ให้กับเยาวชนนักเรียน โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพและหลักสูตรมีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม พบว่านักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละมากกว่าร้อยละ 70 และ เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนของหลักสูตรการฝึกอบรม พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ส่วนความพึงพอใจหลักสูตรการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed 1) to study the context, needs, and professional expectation of youth and community, 2) to construct the professional training course that suit community context by implementing participatory learning, and 3) to study the effectiveness of the professional training course that suit to community context. The population was 229 students from Prathom 4 to 6 at Anuban Lamphun School. The instruments used in this research consisted of professional training course, record sheet, pre-posttest, and satisfaction questionnaire towards professional training course. The instruments used in this research were evaluated by experts. The results showed that the reliability was between 0.78 – 0.86, the difficulty was between 0.31-0.74, and the discrimination was between 0.35-0.88. The statistical analysis used in this research was percentage, mean, standard deviation, and t-test. Regarding to the research methodology, three main steps were carried out; the first step was exchanging the professional curriculum, and investigating and collecting useful information towards community's need, statement and problem, resource, and schools' potential. The second step included analyzing data, planning curriculum development and making the curriculum development calendar, participating in creating and developing the curriculum. Thirdly, the curriculum has been tried out and given back to their community. The results showed that the community and schools needed to develop various professional skills by applying professional skills curriculum and effective curriculum. The results from the achievement test found that students passed the criteria set which was more than 70 percent. When compared to the pre and posttest, the posttest score was significantly different at .01. Regards to the questionnaire, the participants' satisfaction was at the highest level

Keywords: Professional skills curriculum, Participatory Learning

1. บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้จักใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางดำเนินการหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การปฏิรูป

การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมี

คุณภาพในทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ(2545)ได้ให้โอกาสทางการศึกษากับทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่สนใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และมีทักษะในการประกอบอาชีพที่สูงขึ้น การส่งเสริมให้ทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาตามหลักการ “Education for All” การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นสิ่งจำเป็นหรือที่เรียกว่า “All for Education” ด้วย เพื่อแสดงให้เห็นความร่วมมือของทุกคนที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้การศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญ และกลไกที่สำคัญมากประการหนึ่ง ซึ่งช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าวประสบความสำเร็จก็คือ ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางดำเนินการแบบเดิมดังที่เคยผ่านมา ไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ หรือ The Learning School” ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเวทีที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับสมาชิกทุกคนได้ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน รวมทั้งการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นเวทีที่ช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเจตจำนงของการปฏิรูปการศึกษา โดยการสร้างฐานการเรียนรู้วิชาชีพ ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในด้านการจัด

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ หน่วยงานสามารถเข้าไปมีส่วนต่อเติม เสริม และพัฒนาอาชีพ ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ให้พัฒนาต่อยอดให้กับชุมชนทำให้ชุมชนมีกลุ่มอาชีพที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้ ให้กับชุมชนและกลุ่มอาชีพได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังขาดการกำหนดเนื้อหาวิชาด้านทักษะวิชาชีพในหลักสูตร และสถานศึกษาขาดอาจารย์ผู้สอนด้านทักษะวิชาชีพ จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยนำเอาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นการแสดงถึง ความสามารถในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับ ความอยากจะเรียนรู้ และมีส่วนร่วม ถ้ามีความอยากเรียนรู้ และอยากมีส่วนร่วมมาก ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะมากขึ้นจากการศึกษาในสังคมตะวันตกซึ่งพบว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ บรรานันท์ Brown (2001) เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิม ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญอันดับหนึ่งที่ทำให้การเรียนเป็นการเรียนที่สมบูรณ์มีคุณภาพและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Redfield & Rousseau, 1981)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพของเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความ

ต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน และการสร้างอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายและทันสมัย สามารถให้บริการได้อย่างกว้างขวาง เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งด้วยการสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถปรับตัวให้อยู่ได้ในโลกปัจจุบัน เป็นบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีสำนึกของท้องถิ่น เพื่อเป็นพลังไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้ชุมชนไทยเข้มแข็งสืบไป

2. วัตถุประสงค์

1 ศึกษาบริบท ความต้องการและความคาดหวังด้านอาชีพของเยาวชนและชุมชน

2 เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 229 คน โรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกนักเรียนตามความสนใจ

หลักสูตรวงจรโทรศัพท์กระป๋อง จำนวน 22 คน

หลักสูตรวงจรพวงกมูญแจกระป๋อง จำนวน 32 คน

หลักสูตรพัดลมพกพา จำนวน 35 คน

หลักสูตรวงจรเปิดปิดไฟอัตโนมัติ จำนวน 35 คน

หลักสูตรวงจรเสียงเตือน จำนวน 35 คน

หลักสูตรหุ่นยนต์ขนาดเล็ก จำนวน 70 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ จำนวน 6 หลักสูตร คือ หลักสูตรวงจรโทรศัพท์กระป๋อง หลักสูตรวงจรพวงกมูญแจกระป๋อง หลักสูตรพัดลมพกพา หลักสูตรวงจรเปิดปิดไฟอัตโนมัติ หลักสูตรวงจรเสียงเตือน และหลักสูตรหุ่นยนต์ขนาดเล็ก

การหาคุณภาพเครื่องมือ ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของหลักสูตร 6 เรื่อง อยู่ระหว่าง 0.66 - 0.86

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึก แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม และ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม

การหาคุณภาพเครื่องมือทุกฉบับ ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สำหรับแบบทดสอบจำนวน 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.78 - 0.86 ค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.31-0.74 และ ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.35-0.88

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

3.4 ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้
กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 1

ประชุมชี้แจงโครงการวิจัยแก่ผู้เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ทีมวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมืองจังหวัดลำพูนและผู้นำชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาการเรียนรู้ด้านพื้นฐานทักษะวิชาชีพ ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญวิชาชีพและ นักศึกษาสาขาวิชาชีพต่างๆ และการมีส่วนร่วมของผู้รู้อาชีพในท้องถิ่น

กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2

การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญวิชาชีพและ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาชีพต่างๆ และการมีส่วนร่วมของผู้รู้อาชีพในท้องถิ่น โดยร่วมกันเรียนรู้สร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาการเรียนรู้ด้านพื้นฐานทักษะวิชาชีพ โดยมีผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยทีมวิจัยนักศึกษา และคณะครู เพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษา และคณะครูในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในโรงเรียน เมื่อสิ้นสุด การฝึกอบรม คณะผู้วิจัย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ได้จัดเวทีคิณหลักสูตรผู้ชุมชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ได้นำเสนอผลงานเผยแพร่ต่อชุมชน อันจะเป็นการเสริมสร้างกำลังใจและความภาคภูมิใจ ตลอดจนเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้านพื้นฐานทักษะวิชาชีพ และเปิดเวทีเสวนาให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้านพื้นฐานทักษะวิชาชีพ

4. ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาริบท ความต้องการและความคาดหวังด้านอาชีพของเยาวชนและชุมชน โดยการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู

โรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน และ ผู้นำชุมชนพบว่า

4.1.1 ความต้องการของครูผู้สอนมีความต้องการ และความคาดหวังในการพัฒนาทักษะวิชาชีพ โดยเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เกิดการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ในทุกระดับชั้น และเป็นการพัฒนาที่สั่งสมความรู้ทักษะ ให้แก่นักเรียนได้จริงในระยะยาว และนักเรียนสามารถเผยแพร่หรือขยายผลต่อไปได้

4.1.2 ความต้องการของนักเรียน นักเรียนอยากจะเรียนรู้การพัฒนาทักษะวิชาชีพ และ มีความสุขในการเรียนการสอนสามารถนำความรู้ไปใช้งานได้ โดยมีงาน ทักษะวิชาชีพ ที่นักเรียน สนใจด้าน อิเล็กทรอนิกส์

ส่วนสถานการณ์ ต้นทุน/ศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพ จากการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะวิชาชีพ ที่เข้าร่วมกิจกรรมผ่านการสนทนากลุ่มย่อยพบว่า ต้นทุนศักยภาพของโรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่เอื้อต่อการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาทักษะวิชาชีพ มี ดังนี้คือ 1) ต้นทุนด้านองค์ความรู้ด้านวิชาชีพ 2) ต้นทุนด้านทรัพยากรบุคคลได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคน และการสนับสนุนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี 3) ต้นทุนด้านสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลลำพูน

4.2 ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 1

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน เข้าใจวัตถุประสงค์ ประสงค์ เป้าหมาย และวิธีดำเนินการของโครงการวิจัยรวมทั้งเกิดความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและครู และพร้อมสนับสนุนการดำเนินการของหลักสูตรฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2

การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยได้แนวทางการพัฒนาทักษะวิชาชีพในสาขาวิชาชีพที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และโรงเรียนทำการสำรวจความต้องการของนักเรียนในการเข้ารับการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ทุกงานตามความต้องการ โดยพบว่าความต้องการของนักเรียนในการเข้ารับการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านอิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้ วงจรโทรศัพท์มือถือ วงจรพวงกุ่มแจกระพริบ พัฒลมพกพา วงจรเปิดปิดไฟอัตโนมัติ วงจรเสียงเตือน และหุ่นยนต์ขนาดเล็ก

กระบวนการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3

ดำเนินการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในโรงเรียน และกิจกรรมเวทีคืบหลักสูตรสู่ชุมชน ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนกิจกรรมเวทีคืบหลักสูตรสู่ชุมชน โดย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วย คณะคณาจารย์วิทยาศาสตร์ อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จึงแสดงให้เห็นว่าชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดถ่ายทอดขององค์ความรู้ระหว่างโรงเรียน ครูผู้สอนและนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

ให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการจัดกิจกรรม ตามสภาพความต้องการของชุมชน

4. 3 ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า ผลการพัฒนาทักษะวิชาชีพแก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนปรากฏผลดังนี้คือคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละมากกว่าร้อยละ 70 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน ของทุกหลักสูตรฝึกอบรม คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิทยากรและด้านการจัดฝึกอบรมทุกหลักสูตรผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

รูปที่ 1 แสดงภาพกิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพการทดลองหุ่นยนต์ขนาดเล็ก

รูปที่ 2 แสดงภาพกิจกรรมเวทีคืนหลักสูตรสู่ชุมชน

5. การอภิปรายผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาการเรียนรู้ด้านพื้นฐานทักษะวิชาชีพ ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างแท้จริงซึ่งเราเรียกกันโดยทั่วไปว่า การเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งการที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู้ดังกล่าวผู้จัดกิจกรรม(ครูผู้สอน)ต้องตระหนักในประเด็นดังนี้ คือ 1) การเรียนของผู้เรียนมิใช่อยู่ที่การสอน และระยะเวลาที่ยาวนานแต่แก่นแท้ของการเรียนอยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลาอย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต 3) บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ควรได้รับการพิจารณาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่คืออย่างหนึ่งของการเรียนอย่างเป็นระบบ 4) การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดจากการสัมผัส และสัมพันธ์ คือ ผู้เรียนควรจะได้มีโอกาสสัมผัสของจริง สถานการณ์จำลอง การได้ทดลองทำการได้ร่วมกระบวนการกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการ

อยู่ร่วมกันในสังคมและการแก้ปัญหาของชีวิตได้อย่างมีสติและใช้ปัญญา 5) ผลของกระบวนการเรียนรู้ นั้นสามารถนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติจริงในชีวิตได้จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นครูจะจัดการเรียน การสอน โดยให้ผู้เรียนรู้จักจำตามที่ครูบอกและใช้ข้อมูลความรู้เฉพาะในหนังสือที่เขียนไว้คงไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้สร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ กระตุ้น ให้ผู้เรียน วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง แสวงหาข้อมูลวิชาการต่างๆก่อนที่จะมาพบกลุ่มหรือมาเรียน ใน ห้องเรียน และบทเรียน ควรมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันเน้นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและชีวิตการทำงาน โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งในส่วนที่เป็น โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ในโลกยุคของข้อมูลสารสนเทศหรือยุค โลกาภิวัตน์ มนุษย์สามารถสร้างความรู้และสติปัญญาได้ หากครูและผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการเรียน โดยเลือกสิ่งที่จะเรียนมาจากความต้องการของผู้เรียนเอง จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตอบสนองชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับบราวน์Brown (2001) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

เป็นเครื่องมือสำคัญอันดับหนึ่งที่ทำให้การเรียนเป็นการเรียนที่สมบูรณ์มีคุณภาพและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Redfield & Rousseau, 1981)การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความเชื่อดังกล่าว จึงควรเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง โดยคำนึงถึงชีวิตและองค์ความรู้ของผู้เรียนที่มีอยู่อย่างหลากหลายรอบๆตัวผู้เรียน ครูจะทำการสอน จะต้องคำนึงถึงชีวิตและองค์ความรู้ที่อยู่รอบๆตัวผู้เรียนก่อน โดยครูจะต้องเป็นผู้จัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสามด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) Marsh et al. (1990: 175-194)อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2545: 14-17) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้เป็นข้อเตือนใจสำหรับนักพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุคนี้ว่ามีปัจจัยสำคัญที่ควรคำนึงถึงอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ 9 ปัจจัย โดยแบ่งเป็นปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ แรงจูงใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องความสนใจในแนวคิดของนวัตกรรม และการควบคุมการทำงาน และมีปัจจัยสนับสนุน 6 ประการ คือ รูปแบบของกิจกรรมบรรยากาศของโรงเรียน บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เวลาทรัพยากร รวมทั้งการสนับสนุนจากภายนอก

6. บทสรุป

จากผลการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่าการพัฒนากระบวนการคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาได้มีโอกาสมาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และส่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย เกิดการพัฒนาด้านระบบคิดและกระบวนการทำงาน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิจัยและทีมงานวิจัยรุ่นพี่ รวมทั้งชุมชนควบคู่กัน เกิดความผูกพันที่ดีต่อชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่ได้แสวงหาความร่วมมือ นักวิจัยและทีมงานเกิด กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการถ่ายโยงองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนาเป็นผู้นำทางด้านความคิด อภิปราย กลุ่ม และเป็นผู้นำเวทีได้ รู้จักคิดเชิงเหตุผล เชิงกระบวนการมากขึ้นและเป็นระบบมากขึ้น

2. ทีมงานวิจัย เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและได้องค์ความรู้ใหม่ๆจากผู้รู้และชุมชน ได้พบปะแลกเปลี่ยนกับผู้รู้และผู้บริหาร และครูผู้สอน เกิดกระบวนการถ่ายโยงองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ

3. ครูผู้สอน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูล เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แนวทางแก้ไข การกำหนดหลักสูตรที่ตนเองต้องการให้สถานศึกษาทำ มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและวิทยาการของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการทำหลักสูตรนอกจากนี้ เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันของผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทำให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง

4. นักศึกษาเกิดการสัมผัส เรียนรู้สถานการณ์จริงของชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการได้กับการเรียนการสอน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และพัฒนาการเรียนรู้ใหม่ โดยเน้นปรากฏการณ์อย่างชัดเจนขึ้น สร้างระบบความคิดให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทั้งจากในสู่นอก (inside-out) และนอกสู่นใน (outside-in) โดยใช้กิจกรรมที่ได้ลงไปเรียนรู้กับท้องถิ่นและชุมชน ดำเนินการในรูปแบบการวิจัยนอกชั้นเรียน ซึ่งส่งผลทำ

ให้การเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เกิดประสิทธิผลขึ้นไปได้ ทั้งยังเกิดบูรณาการระหว่างการเรียนการสอน งานวิจัย และงานบริการทางวิชาการเข้าด้วยกัน ตลอดจน นักศึกษาได้รับความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้ทางวิชาการ กับองค์ความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ในสถานการณ์เป็นจริงในท้องถิ่น โดยผ่านการวิจัย

5. นักเรียนมีความสนใจในการพัฒนาการเรียนรู้อันพื้นฐานทักษะวิชาชีพ มีการร่วมกิจกรรมที่จัดให้กล้าแสดงออก โดยการซักถาม และ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดจากกลุ่มเล็กสู่กลุ่มใหญ่ นักเรียนแต่ละกลุ่มมีการจัดแบ่งหน้าที่ในกลุ่มให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคิด เสนอความคิดเห็น อภิปราย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเอาใจใส่ต่อการทำงานจนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกิจกรรมการเรียนรู้อะไรก็ตามที่กำหนด มีชิ้นงานที่แสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน แต่มีนักเรียนบางคนที่ตอบคำถามในใบงาน หรือบันทึกข้อมูลไม่ดีหรือไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งนักเรียนยอมรับในจุดที่บกพร่อง พร้อมยอมรับในการนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาความรู้และให้เกิดผลงานที่ดีมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้อันพื้นฐานทักษะวิชาชีพ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริงซึ่งเราเรียกกัน โดยทั่วไปว่า การเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning)

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2558 ขอขอบคุณ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

8. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.

(2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2545). การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับคณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565).พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Brown, H. (2001). Teaching by principles. (2nd ed.). Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Redfield, D. L., & Rousseau, E. W. (1981). A meta-analysis of experimental research on teacher questioning behaviour. Review of Educational Research, 51, 237-245.